

3. Simultánnost a sekvenčnost

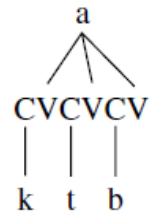
2: Hand Tier model

OJ606 Fonetika a fonologie znakových jazyků

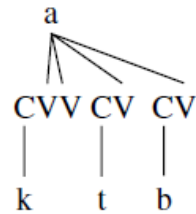
7. 3. 2019

Opakování

(i) kataba

(ii) kaataba

sekvenčnost
simultánnost

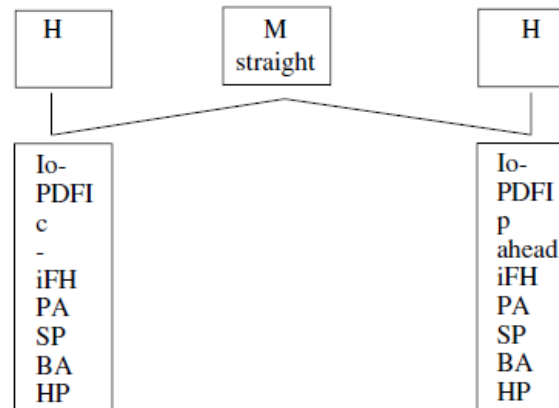
MJ
evidentní
„objevená“

ZJ
„objevená“
evidentní

IDEA (ASL)

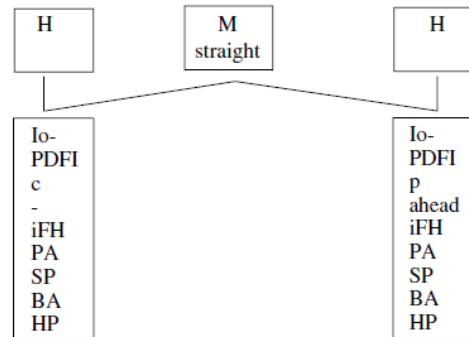
- a. handshape
- b. point of contact
- c. proximity
- d. spatial relation
- e. major body area
- f. facing of palm
- g. surface plane
- h. base hand
- i. base hand plane

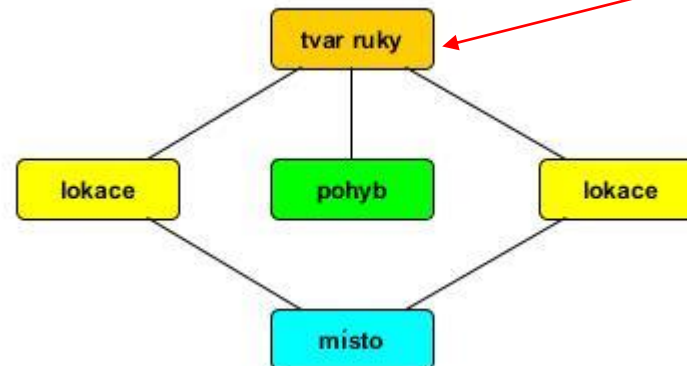
Hand Tier model

- navazuje na Move-hold model: abstraktní fonologická forma umožňující modelovat sekvenčnost, segmentaci i simultánnost
- typická monomorfemická jednotka ZJ:

tvár ruky + místo   pohyb   tvár ruky + místo

Move-Hold model

ze Stokoeho modelu:
kategorizace elementů (3)

rozdíly: lokace a pohyb je
sekvenční

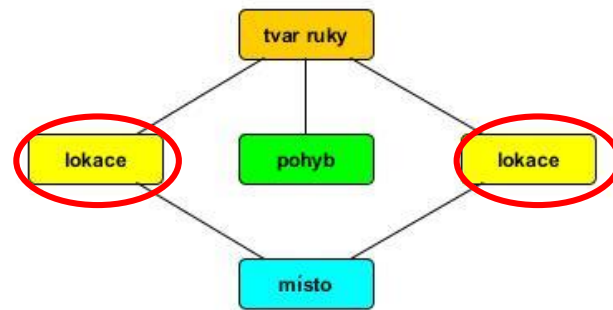
z Move-Hold modelu:

- pohyb jako sekvenční prvek
- **kategorie** definovány rysy

rozdíly:

- místo Hold jsou lokace jako hlavní segmentální kategorie
- tvár ruky je simultánní
- (rysy mají hierarchii)

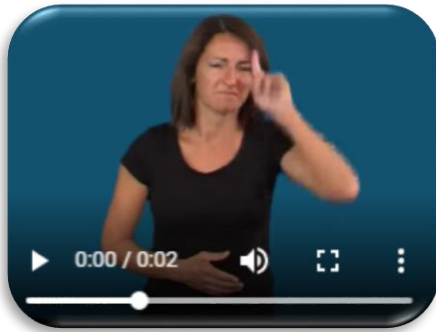
Lokace

- počáteční a koncový bod pohybu (typicky 2 lokace)

- stejné místo

např. VĚDĚT

tvar ruky stejný

místo: hlava

pohyb: rovný

lokace 1: kontakt s čelem

lokace 2: před sebou

Stokoeho model:

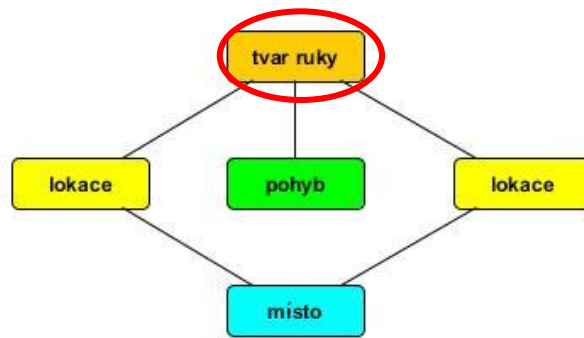
tvar ruky: 1
místo: hlava
pohyb: rovný

Hand Tier model:

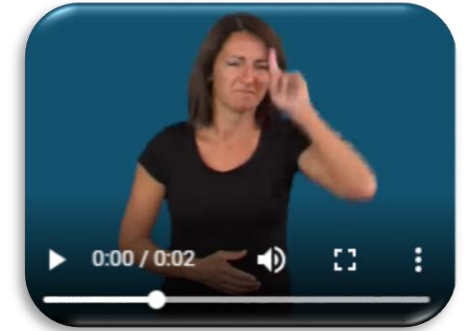
- začátek a konec pohybu musí být separovaný (společné s Move-Hold modelem)

závislost lokací na místě

Tvar ruky

Omezení (Mandel, 1981):
Ve znaku může figurovat jen jedna skupina prstů.

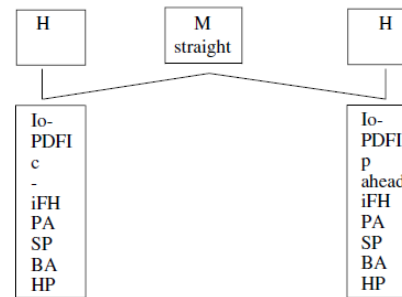

- zpravidla jeden **tvar ruky** na jeden znak (morfém)
- každý tvar ruky má vlastní segment
- pouze měnící se části jsou reprezentovány sekvenčně (opakují se)

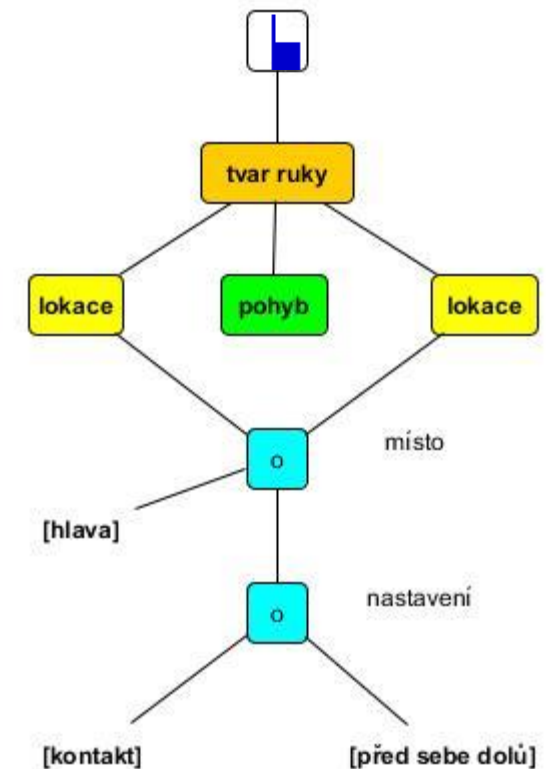
zjednodušené schéma:

tvar ruky + místo

tvar ruky + místo

- zbytek (tvar ruky, místo): asociace 1:více reflexe simultánnosti)

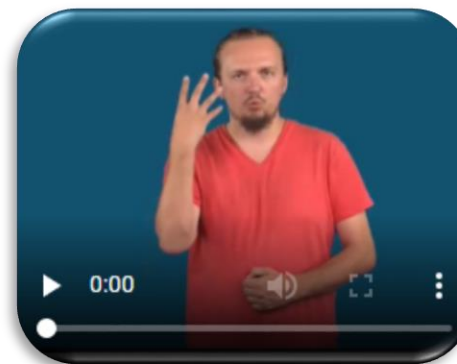
Změna tvaru ruky

příklady:

POSLAT

DOMŮ

- pozorování: tvar se mění předvídatelným způsobem
- **vybraná** pouze jedna skupina prstů pro každý znak (otevírání/zavírání)

→ změna **konfigurace ruky**, v modelu rozdělením buňky na *vybrané prsty* a *pozice prstů*

Není chápáno jako změna tvaru ruky a důvod pro další segment.

příklady: DEN, OŘECH, S KÝM?

Pro nezávislý status tvaru ruky:

- tvar ruky jako morfém: **klasifikátorové konstrukce**

(př.) KLOBOUK NASADIT_SI KLF

Nasadil jsem si klobouk.

klasifikátor: tvar ruky; interpretace: klobouk

- fonologická a morfologická autonomie
tvaru ruky: **motivace pro centrální pozici**
tvaru ruky v Hand Tier modelu

Tvar ruky jako autosegment

Výhodné je udržet status tvaru ruky jako nezávislého segmentu.

redukováaná lexikalizovaná kompozita

Autonomní přenos tvaru ruky (asimilace tvaru ruky v rámci redukce): tvar ruky se časově nemapuje s místem a pohybem.

- příklad na autosegmentání stabilitu

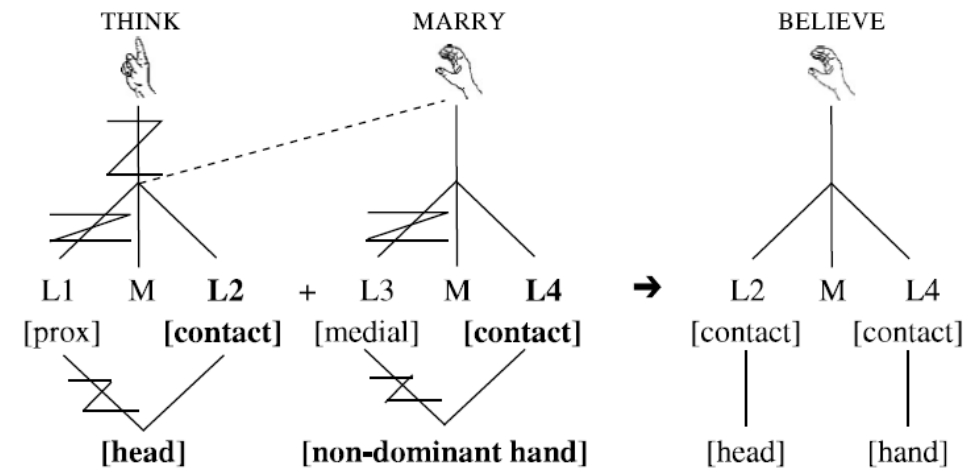
a. THINK

b. MARRY

c. BELIEVE

Tvar ruky jako autosegment 1: Příklad z ČZJ (kalk)

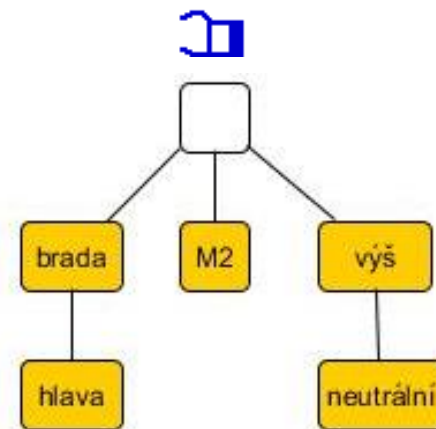
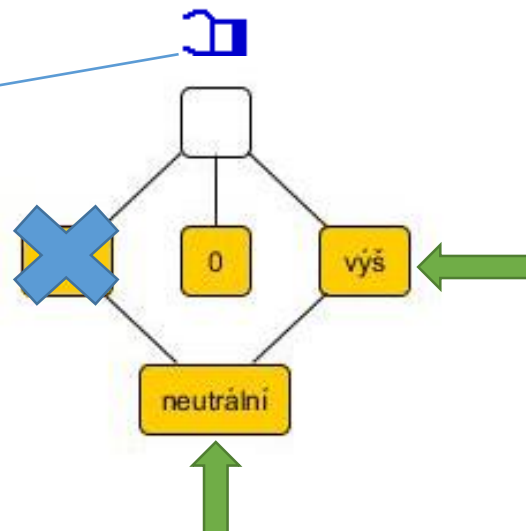
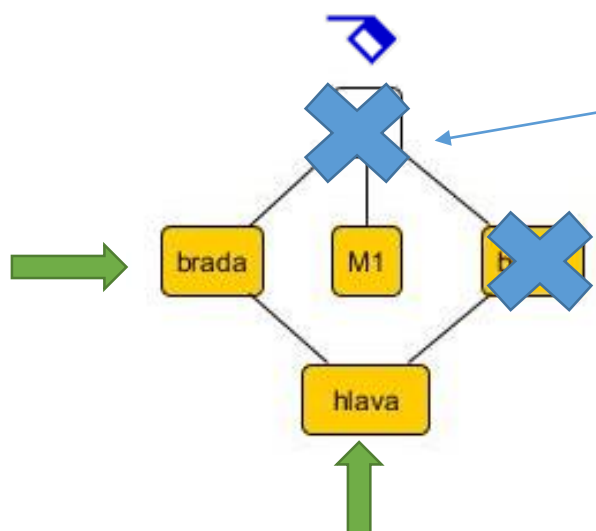
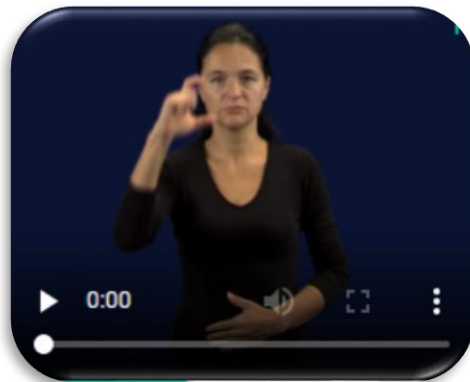
ČERVENÝ

+

C

=

ČERVENEC

Tvar ruky jako autosegment 2: Příklad z ČZJ (kompozitum)

MASKA

+

TANEC

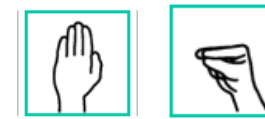
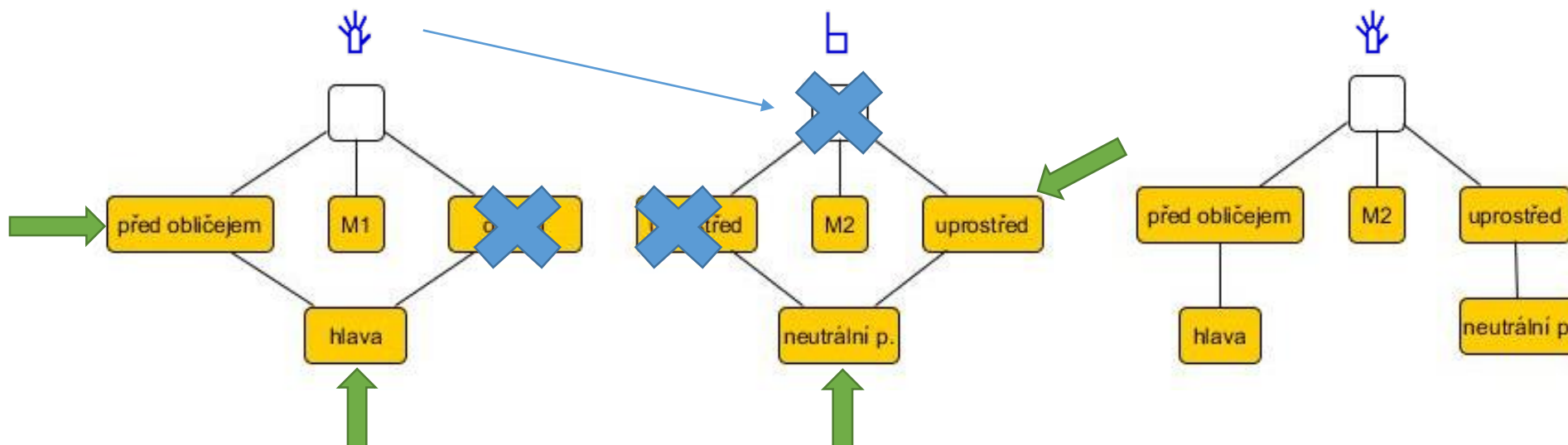
=

ÚNOR

změna pozice prstů
(...rozdělení buňky)

Zatím bereme jako
stejný tvar:

Tvar ruky jako autosegment 3: Příklad z ČZJ (kompozitum)

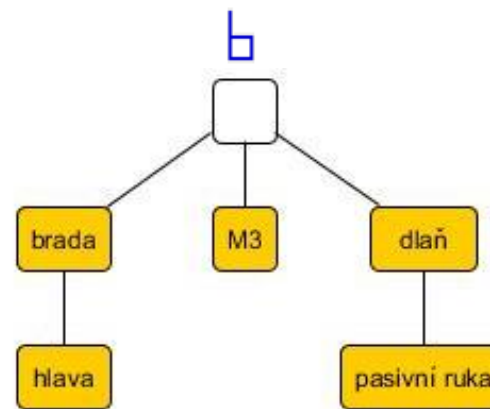
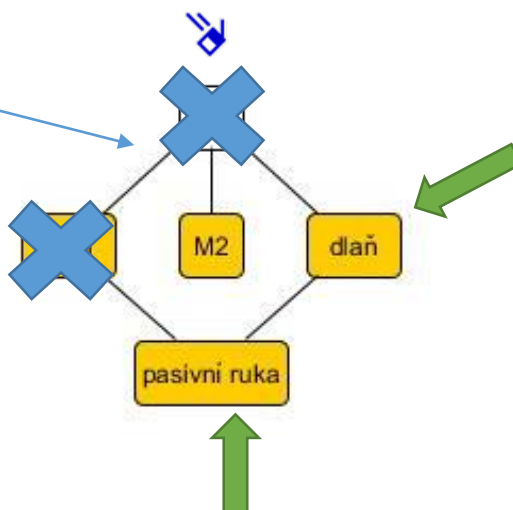
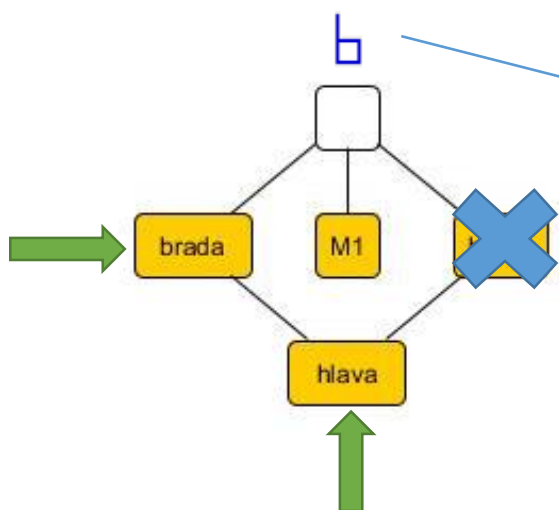
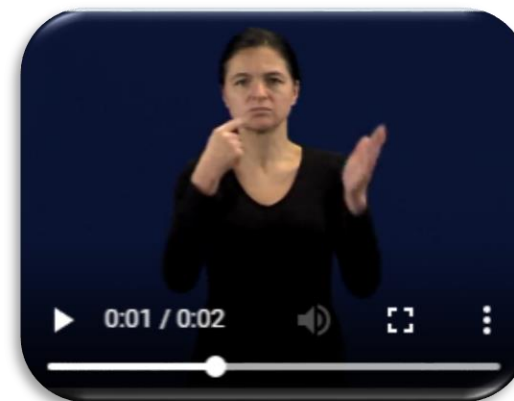
ČERVENÁ

+

BARVA

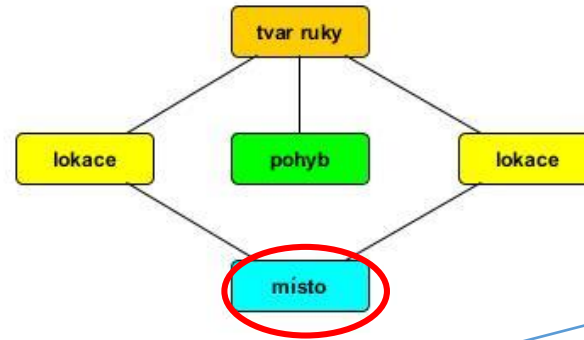
=

BARVA

Dva pohyby?
Rozdělit?

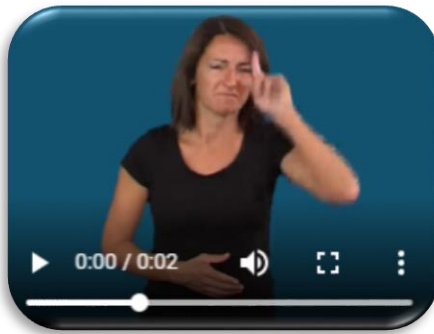
Místo artikulace

- zpravidla jen jedno místo na jeden znak
- dvě lokace – stejná část těla

Omezení (Battison, 1978): Každý znak má jen jedno hlavní místo artikulace (hlavní část těla).

VĚDĚT

DOMŮ

MASKA

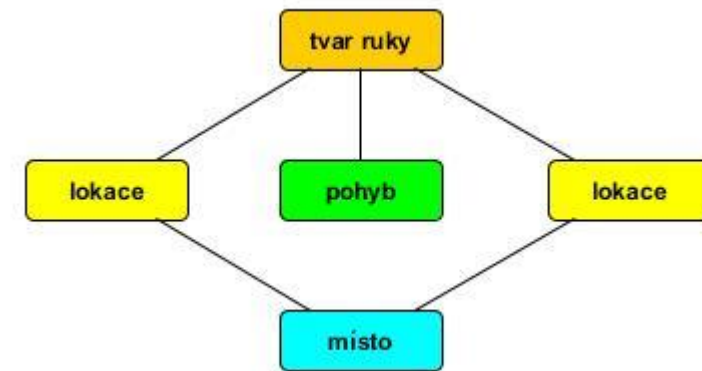
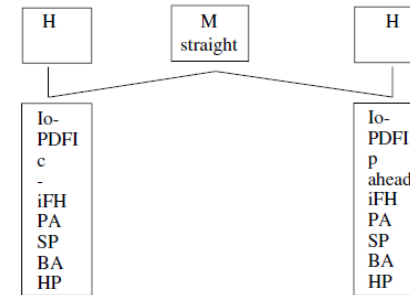
NESLYŠÍCÍ

(Podrobněji dále; co např. znaky jako POŠTA? Kompozita i bez možnosti synchronní dekompozice?)

Rekapitulace

- **Stokoe:** simultánnost, 3 základní kategorie
- **Move-Hold model:** simultánnost + **sekvenčnost**
  - 2 různé lokace (začátek a konec pohybu)
  - rytmus (střídání M a H)
- **Hand Tier model:**
  - 3 základní kategorie (dekompozice na rysy)
  - simultánnost (tvar ruky, místo) a sekvenčnost (LML)
  - každý tvar ruky – vlastní segment
  - relace 1:více
  - rytmus (střídání L a M)

... statické a dynamické elementy → slabika